

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง อาหารและสารอาหาร

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

เวลา 2 คาบ

รายวิชา วิทยาศาสตร์ (ว 32101)

สัปดาห์ที่ 1 วันที่ 2-6 มิถุนายน พ.ศ. 2551

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ห้อง 2/3 , 2/4

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว 1.1 : เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

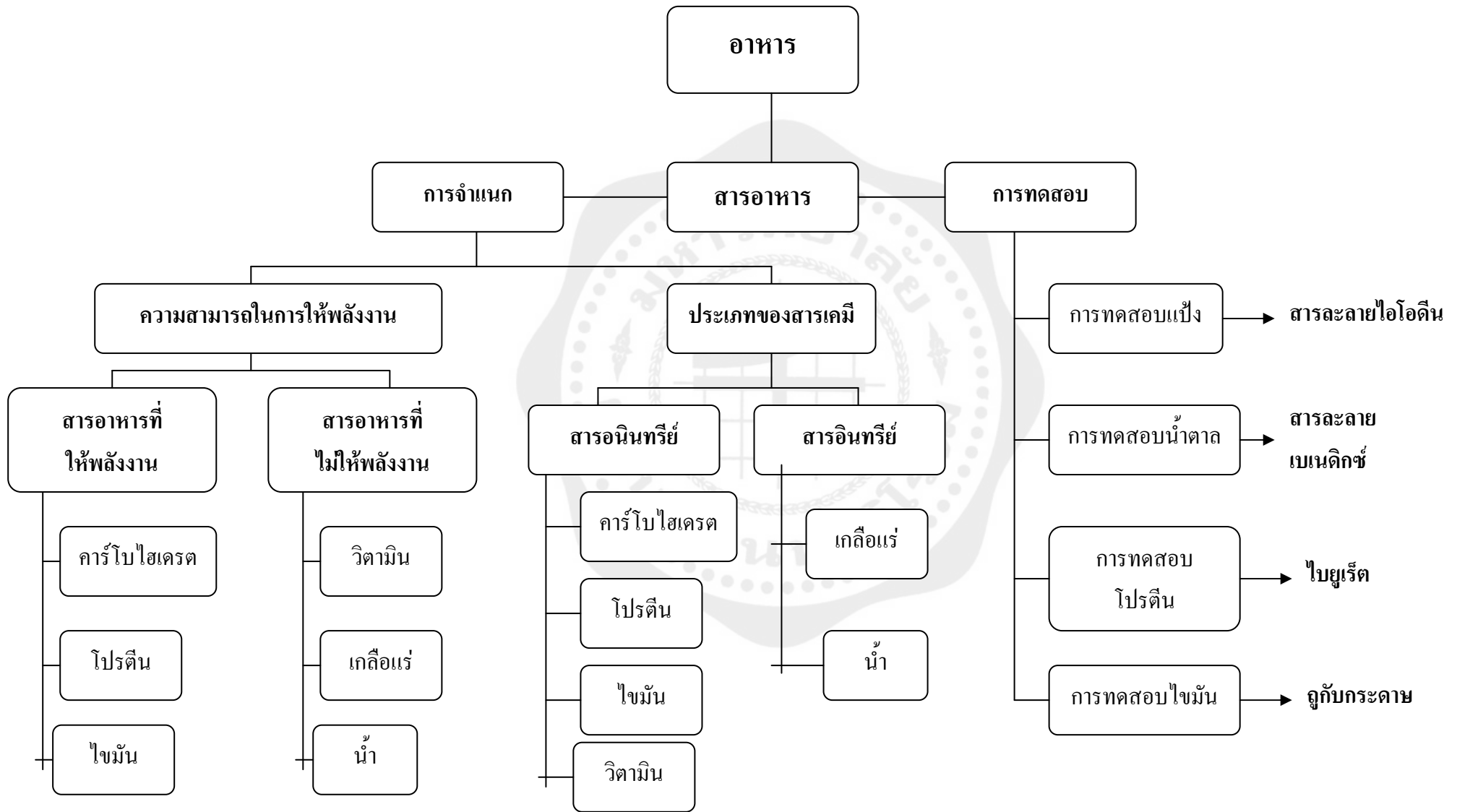
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. เพื่อผลิตและพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์
2. ให้นักเรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนคิดค้นวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับสถาบันการศึกษาอื่นๆ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน

1. นักเรียนมีทักษะทางการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาการจัดการอย่างเป็นระบบ รู้วิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อและแหล่งการศึกษาต่างๆ
2. นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เพียงพอต่อการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง หรือศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งรู้จักเลือกใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสมและเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสมและตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผังความคิดเรื่อง อาหารและสารอาหาร

2. สาระพื้นฐาน

สาระที่ 1 : สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

3. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว 1.1 : เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

4. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

6. การสำรวจ ตรวจสอบสารอาหารต่างๆ ที่รับประทานในชีวิตประจำวัน และนำความรู้มาใช้ในการเลือกรับประทานอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วนได้สัดส่วน เหมาะสมกับเพศและวัย

5. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารและสารอาหาร สามารถทดสอบสารอาหารบางประเภทในอาหาร สามารถสืบค้นข้อมูลและอธิบายความสำคัญของสารอาหารที่มีต่อร่างกาย และเลือกรับประทานอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วนได้สัดส่วนเหมาะสมกับเพศและวัย

6. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายของอาหารและสารอาหารได้
2. ทดสอบสารอาหารบางประเภทในอาหารได้

7. สาระการเรียนรู้

อาหาร คือ ของกินหรือสิ่งจำเป็นชีวิต เป็นวัตถุทุกชนิดที่คนกิน ดื่ม สารปรุงแต่งอาหาร ไม่รวมยา กินแล้วเกิดประโยชน์ ส่วนสารอาหาร คือ สารประกอบทางเคมีซึ่งพบในอาหาร

การจำแนกสารอาหาร

1. จำแนกตามประเภทของสารเคมี แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
 - 1.1 สารอินทรีย์ ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน และวิตามิน
 - 1.2 สารอนินทรีย์ ได้แก่ เกลือแร่ และน้ำ
2. จำแนกตามความสามารถในการให้พลังงานแก่สิ่งมีชีวิต แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
 - 2.1 สารอาหารที่ให้พลังงาน ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน และไขมัน
 - 2.2 สารอาหารที่ไม่ให้พลังงาน ได้แก่ เกลือแร่ วิตามิน และน้ำ

สารอาหารที่ให้พลังงานและการทดสอบ

1. **คาร์โบไฮเดรต** คือ สารอาหารที่ประกอบด้วย คาร์บอน ไฮโดรเจน และออกซิเจน พบในอาหารจำพวกแป้งและน้ำตาล แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

พวกที่มีรสหวาน เช่น น้ำตาลโมเลกุลเดี่ยวและน้ำตาลโมเลกุลคู่

พวกที่ไม่มีรสหวาน เช่น แป้ง เซลลูโลส

วิธีทดสอบคาร์โบไฮเดรต

1. คาร์โบไฮเดรตพวกที่มีรสหวาน ทดสอบโดยใช้สารละลายเบนดิกส์ ซึ่งมีสีฟ้า ผลการทดสอบเป็นดังนี้

น้ำตาลกลูโคส + สารละลายเบนดิกส์ → ต้ม → สารละลายสีส้มแดง

2. คาร์โบไฮเดรตพวกที่ไม่มีรสหวาน ทดสอบโดยใช้สารละลายไอโอดีน ซึ่งมีสีน้ำตาลเหลือง ผลการทดสอบเป็นดังนี้

แป้ง + สารละลายไอโอดีน → สีน้ำเงินเข้มหรือม่วงดำ

2. **ไขมัน** คือสารอาหารที่ประกอบด้วยคาร์บอน ไฮโดรเจน และออกซิเจน พบในอาหารจำพวกไขมันพืชและสัตว์ ไขมันมีองค์ประกอบคล้ายคาร์โบไฮเดรตแต่แตกต่างกันที่สัดส่วนระหว่างธาตุไฮโดรเจนและออกซิเจน

วิธีทดสอบไขมัน

ทดสอบด้วยการนำน้ำมันพืชไปถูกับกระดาษประมาณ 3-4 ครั้ง ถ้ามีลักษณะโปร่งใส แสดงว่าเป็นไขมัน

3. **โปรตีน** คือสารอาหารที่ประกอบด้วยคาร์บอน ไฮโดรเจน ออกซิเจน และไนโตรเจน อาจพบกำมะถัน สังกะสี ฟอสฟอรัสและเหล็ก พบในอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ ไข่ นม

วิธีทดสอบโปรตีน

ทดสอบด้วยสารละลายคอปเปอร์(II) ซัลเฟต ซึ่งมีสีฟ้า ผลการทดสอบเป็นดังนี้

โปรตีน + สารละลายคอปเปอร์(II) ซัลเฟต + สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์

สีม่วงหรือสีน้ำเงิน

8. กระบวนการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการสอนที่ใช้ : รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน แบบ 5Es
(Inquiry Method)

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement Phase)

- 1.1 ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องอาหารที่นักเรียนรับประทานมาในตอนเช้า/ ตอนเที่ยง
- 1.2 ครูตั้งคำถาม อาหารคืออะไร? สารอาหารคืออะไร? นักเรียนคิดว่าสารอาหารมีกี่ประเภท อะไรบ้าง? (นักเรียนสามารถศึกษาเพิ่มเติมจากแบบเรียนหน้า 93)

(แนวทางตอบ : อาหาร คือ สิ่งที่คนหรือสัตว์กินเข้าไปแล้วไม่ก่อให้เกิดโทษต่อร่างกาย เป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์แก่ร่างกาย ช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง มีความต้านทานโรค

สารอาหารมี 6 ประเภทได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน วิตามิน เกลือแร่ และ น้ำ)

- 1.3 ครูนำตัวอย่างภาพอาหาร 2 ชนิดมาให้ให้นักเรียนดู พร้อมถามนักเรียน อาหารในภาพที่นักเรียนเห็นมีสารอาหารที่ให้พลังงานอะไรบ้าง แล้วจะทดสอบเพื่อหาว่าอาหารนั้นๆ เป็นสารอาหารชนิดใดได้โดยวิธีการใด

- 1.4 พร้อมกับบอกนักเรียนวันนี้เราจะศึกษาและทำการทดลองเรื่อง การทดสอบสารอาหาร

ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration Phase)

- 2.1 นักเรียนร่วมกันทำการทดลองเรื่อง การทดสอบสารอาหาร
- 2.2 ในขณะที่ทำการทดลองครูกระตุ้นให้นักเรียนคิด โดยใช้คำถาม เป้าที่ใช้ในการทดลองได้มาจากอะไร

(แนวทางตอบ : จากพืช)

ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation Phase)

- 3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผลการทดลอง โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการทดลองสรุปผลการทดลอง ให้เพื่อนๆ ฟัง

เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่า

(แนวสรุป : จากการทดลอง สารละลายไอโอดีนใช้ทดสอบอาหารประเภทแป้งที่ได้จากผลิตภัณฑ์ของพืช ซึ่งสารละลายไอโอดีนจะเปลี่ยนจากสีน้ำตาลเหลืองเป็นสีม่วงเข้มหรือน้ำเงิน , สารละลายเบเนดิกซ์ใช้ทดสอบอาหารประเภทน้ำตาลโมเลกุลเดี่ยว คือ น้ำตาลกลูโคส ซึ่งสารละลายเบเนดิกซ์จะเปลี่ยนจากสีฟ้าเป็นตะกอนสีส้มหรือสีแดงอิฐ , สารละลายคอปเปอร์ (II) ซัลเฟตกับสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ หรือที่เรียกว่า ไบยูเรต ใช้ทดสอบอาหารประเภทโปรตีน ซึ่งสารละลายจะเปลี่ยนสีจากสีฟ้าเป็นสีม่วงสำหรับอาหารชนิดต่างๆ นั้น แป้งมัน น้ำตาลกลูโคส จัดเป็นสารอาหารประเภท คาร์โบไฮเดรต , ไข่ขาวดิบ นมสด จัดเป็นสารอาหารประเภท โปรตีน น้ำมันพืช จัดเป็นสารอาหารประเภท ไขมัน)

3.2 ครูสรุปให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 4 ขยายความรู้ (Expansion Phase)

4.1 ครูเพิ่มเติมความรู้ให้กับนักเรียนโดยการแจกใบความรู้ที่ 1 เรื่อง อาหารและสารอาหาร

4.2 ครูกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ซักถามข้อสงสัย โดยนำภาพทั้ง 3 มาให้ดูอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับถามนักเรียนว่า จากภาพมีสารอาหารที่ให้พลังงานประเภทใดบ้าง แล้วอาหารแต่ละชนิดประกอบด้วยสารอาหารเพียงชนิดเดียวหรือไม่

(แนวทางตอบ : ภาพที่ 1 คือ ข้าวมันไก่ มีสารอาหารประเภทโปรตีนคือ ไก่ เลือดไก่ต้ม, สารอาหารประเภทไขมันคือ ไขมันจากน้ำต้มไก่, สารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตคือ น้ำตาลทราย ภาพที่ 2 คือ ข้าวคลุกกะปิ มีสารอาหารประเภทโปรตีนคือ กุนเชียง กุ้งแห้งทอด ไข่เจียว หมูหวาน, สารอาหารประเภทไขมันคือ กุนเชียง, สารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตคือ ข้าว, น้ำตาลทราย)

4.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มรับใบกิจกรรมที่ 1 เรื่อง เพราะเรารู้กัน (เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการนำตัวอักษรหน้าข้อความทางขวามือมาเติมลงในช่องว่างหน้าข้อความทางซ้ายมือที่มีความสัมพันธ์กัน) นักเรียนในกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรม ครูจับเวลาในการทำกิจกรรม หากกลุ่มใดเสร็จก่อนและสมาชิกในกลุ่มสามารถอธิบาย สรุปเนื้อหาที่ได้ทำกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง ครูจะให้ดาวกับกลุ่มนั้น

ขั้นที่ 5 ประเมินผล (Evaluation Phase)

5.1 นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและสารอาหาร รวมทั้งการทดสอบสารอาหาร

5.2 นักเรียนยกตัวอย่างการทดสอบสารอาหารประเภทต่างๆ ได้

9. สื่อการเรียนรู้

1. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วิทยาศาสตร์ เล่ม 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง อาหารและสารอาหาร

3. ใบกิจกรรมเรื่อง เพราะเรารู้กัน

4. ภาพอาหารต่างๆ

10. การวัดและประเมินผล

1. ประเมินจากการถาม-ตอบของนักเรียนในชั้นเรียน

2. ประเมินจากการออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

3. ประเมินจากการทำกิจกรรมภายในห้องเรียน

4. ประเมินจากใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องเพราะเรารู้กัน

5. นักเรียนบันทึกผลการทดลองด้วยความเรียบร้อยและร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เรียน

11. บรรณานุกรม

- บัญชา แสนทวีและคณะ. (2549). หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วิทยาศาสตร์ เล่ม 3
กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 . กรุงเทพฯ : วัฒนา
พานิช.
- บัญชา แสนทวีและคณะ. (2549). สื่อการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์สมบูรณ์แบบ ม.2 เล่ม 1
ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 . กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ประดับ นาคแก้วและคณะ . (2550). หนังสือเรียนเสริมมาตรฐานแม่ค วิทยาศาสตร์ ม.2 .
กรุงเทพฯ : แม่ค.
- สมาน แก้วไวยุทธ. (มปป). ชีววิทยา ม.4 เล่ม 2 ว041 . กรุงเทพฯ : ไฮเอ็ดพับลิชชิง จำกัด.

ใบความรู้

เรื่อง อาหารและสารอาหาร

วิชา ว 32101

วิทยาศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ชื่อ.....เลขที่.....กลุ่มที่.....ชั้น.....

สารอาหารที่ให้พลังงาน

อาหาร (food) หมายถึง สิ่งที่รับประทานได้ ไม่เป็นพิษ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ร่างกาย ช่วย
ให้ร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง มีความต้านทานโรค ตลอดจนควบคุมกระบวนการทำงานต่างๆ ภายใน
ร่างกาย

สารอาหาร (nutrient) หมายถึง สารเคมีที่มีอยู่ในอาหาร ซึ่งร่างกายต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการ
ดำรงชีวิต แบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน เกลือแร่ วิตามิน และน้ำ

การจำแนกสารอาหาร

1. จำแนกตามประเภทของสารเคมี แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
 - 1.1 สารอินทรีย์ ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน และวิตามิน
 - 1.2 สารอนินทรีย์ ได้แก่ เกลือแร่ และน้ำ
2. จำแนกตามความสามารถในการให้พลังงานแก่สิ่งมีชีวิต แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
 - 2.1 สารอาหารที่ให้พลังงาน ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน และไขมัน
 - 2.2 สารอาหารที่ไม่ให้พลังงาน ได้แก่ เกลือแร่ วิตามิน และน้ำ

สารอาหารที่ให้พลังงาน

สารอาหารที่ให้พลังงาน มีดังนี้

1. คาร์โบไฮเดรต (Carbohydrate) เป็นสารประกอบอินทรีย์ซึ่งมี คาร์บอน ไฮโดรเจน และ ออกซิเจน (C,H,O) เป็นองค์ประกอบ โดยมีธาตุ H : O เป็นอัตราส่วน 2:1 โดยมีสูตรโมเลกุล $(CH_2O)_n$ คาร์โบไฮเดรตที่มีในอาหารจำแนกตามสมบัติทางกายภาพและทางเคมีได้เป็น 2 พวก ดังนี้

1.1 น้ำตาล ได้แก่ คาร์โบไฮเดรตที่มีรสหวานและละลายน้ำได้ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1) มอนอแซ็กคาไรด์ (monosaccharide) หรือน้ำตาลโมเลกุลเดี่ยว เป็นคาร์โบไฮเดรตที่มี โมเลกุลเล็กที่สุดซึ่งร่างกายไม่สามารถย่อยได้อีก ตัวอย่างของน้ำตาลชนิดนี้ เช่น กลูโคส (glucose) ฟรักโทส (fructose) กาแล็กโทส (galactose) เป็นต้น

2) ไดแซ็กคาไรด์ (disaccharide) หรือน้ำตาลโมเลกุลคู่ เป็นคาร์โบไฮเดรตที่แตกตัวให้ มอนอแซ็กคาไรด์จำนวน 2 โมเลกุล ตัวอย่างของน้ำตาลชนิดนี้ เช่น ซูโครส (sucrose) หรือน้ำตาลทราย ประกอบด้วยกลูโคสและฟรักโทส แล็กโทส (lactose) ประกอบด้วยกลูโคสและกาแล็กโทส มอลโทส (maltose) ประกอบด้วยกลูโคส 2 โมเลกุล เป็นต้น

1.2 พวกที่ไม่ใช่น้ำตาล เป็นคาร์โบไฮเดรตที่มีโมเลกุลเชิงซ้อน เรียกว่า พอลิแซ็กคาไรด์ (polysaccharide) หรือ “น้ำตาลโมเลกุลใหญ่” เป็นคาร์โบไฮเดรตที่ไม่มีรสหวาน เกิดจากโมเลกุลของมอนอแซ็กคาไรด์จำนวนมากเกาะกัน เมื่อแตกตัวจะให้มอนอแซ็กคาไรด์จำนวนหลายโมเลกุล ตัวอย่างเช่น แป้ง เซลลูโลส ไกลโคเจน เป็นต้น

ความสำคัญของคาร์โบไฮเดรต เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการหายใจ และเป็นแหล่งกำเนิดพลังงานที่สำคัญ 1 กรัม จะให้พลังงาน 4 กิโลแคลอรี

การทดสอบสารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต

➤ สารละลายไอโอดีน ถ้ามีสารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต (แป้ง) จะมีสารละลายเป็นสีม่วงแกมน้ำเงิน

➤ สารละลายเบเนดิกต์ ถ้ามีสารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต (น้ำตาล โมเลกุลเดี่ยว) จะมีสารละลายเป็นสีเขียว เหลือง ส้ม แดงอิฐ

ใบกิจกรรมที่ 1

เรื่อง เพราะเรารู้กัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำตัวอักษรหน้าข้อความทางขวามือมาเติมลงในช่องว่างหน้าข้อความ ทางซ้ายมือที่มีความสัมพันธ์กัน

1. สิ่งที่คนหรือสัตว์กินเข้าไปแล้ว ให้ประโยชน์ต่อร่างกาย ช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต	ก. ให้พลังงานและความอบอุ่น ข. สารอาหารที่ให้พลังงาน ค. เปลี่ยนไอโอดีนเป็นสีน้ำตาลอมม่วง ง. น้ำมันพืช จ. อาหาร ฉ. คาร์โบไฮเดรตโมเลกุลใหญ่ ช. โปรตีน ซ. สารละลายเบนดิทซ์ ฅ. สารอาหารที่ไม่ให้พลังงาน ญ. น้ำ ฎ. หน่วยย่อยที่เป็นองค์ประกอบของ อาหาร ร่างกายสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ฏ. ไข่ขาวดิบและนมสด
2. สารอาหาร	
3. คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน	
4. วิตามิน เกลือแร่ น้ำ	
5. เนื้อสัตว์ ไข่ นม	
6. แป้งมัน	
7. การทดสอบไบยูเรต	
8. ใช้ทดสอบน้ำตาลในอุ้งน้	
9. ข้าว ถั่วเขียว ขนมหิน	
10. ลูกบาศระดาษ มีลักษณะโปร่งแสง	

